

De ontdekking van een eeuw

Schrijver: Naam boek
Uitgever en prijs
★★★★★

Waarom dankt onze koningin haar naam? Het was op 31 januari 1938 voor heel Nederland een verrassing toen prinses Juliana en prins Bernhard hun eerste kind Beatrix noemden. Frits van Oostrom oppert in 'Wereld in woorden', zijn overweldigende boek over de Nederlandse literatuur van de veertiende eeuw, dat het samenhangt met de Beatrijs, het verhaal van de non die vanwege een dubieuze man het klooster verlaat.

'De Beatrijs' leidde lang een sluimerend bestaan. In de negentiende eeuw werd het werk herontdekt, en het werd pas beroemd na de herberijming door P.C. Boutens, destijds een soort nationale bard. In haar studententijd heeft prinses Juliana diens versie met 'rustige soberheid' gedeclameerd. Zo willen tenminste de berichten die Van Oostroms theorie over de naam van koningin Beatrix moeten ondersteunen. Door zulke prikkelende dwarsverbanden kun je 'Wereld in woorden' niet wegleggen, alsof je een spannende thriller leest.

Je vergeet vaak dat je een literatuurgeschiedenis in han-

den hebt. Van Oostrom gebruikt zijn geweldige schrijfkraft om het beeld van een eeuw te geven. Met duidelijk plezier beschrijft hij het hofleven in Den Haag of het bestaan in het bruisende Brugge. Dat was toen een wereldstad, waar de aandelenmarkt werd uitgevonden, 'beurs' genoemd, want de eerste aandelenmarkt zat in de herberg van de familie Van der Beursee. Van Oostrom moppert dat veel later een Engelse koningin het woord 'bourse' schraptte en door 'royal stock exchange' verving.

Overal verraadt hij zijn diepe betrokkenheid bij deze onbekende tijd.

De veertiende eeuw: voor ieder jaartal staat dus zo'n onheilspellende dertien. De eeuw van het ongeluk, de eeuw van de opdringende Turken, van de Honderdjarige Oorlog, en vooral van de Zwarte Dood. Van Oostrom geeft de cijfers. In 1300 waren er tachtig miljoen Europeanen, in 1400 nog maar vijftig miljoen. Koningen en bedelaars, de pest maakt geen onderscheid. Toch wordt er niet alleen gemaaid, maar ook gezaaid. We zijn geneigd van de donkere middeleeuwen te spreken, een eindeloze periode van verpletterende onwetendheid en verwoestend geloof. Maar juist in de veertiende eeuw wordt het licht ontstoken, in

Italië breekt de renaissance aan, Dante en Petrarca schrijven.

Ook in de Lage Landen begon het duister te wijken. Tot nu toe gold de veertiende eeuw als een onoverzichtelijke overgangstijd. Frits van Oostrom zorgt voor een grandioos eerherstel. Hij belicht de literatuur van toen in haar ongekende veelzijdigheid, van alchemie tot liedkunst, van levensles tot klucht, en vooral van mensen zoals wij. Mensen die eindelijk op zoek gaan. De eeuw dat een algemene Nederlandstalige 'schriftcultuur' ontstaat.

MARIO MOLEGRAAF

Frits van Oostrom, Wereld in woorden. Geschiedenis van de Nederlandse literatuur 1300-1400, gebonden € 45, paperback € 35, Uitg. Bert Bakker

